

Mesleki Eğitimin İlk ve Son Yılında Depresyon Durumu: Hemşirelik Öğrencileri Örneği

The Status of Depression in the First and Last Year of Vocational Education: The Case of Nursing Students

Aliye BULUT¹, Çağla YİĞİTBAŞ², Hayriye DEMİR³

ÖZ

Amaç: Bu araştırmanın amacı; hemşirelik öğrencilerindeki depresyonu 1. ve 4. Sınıf olma açısından karşılaştırmaktır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma tanımlayıcı kesitsel tiptedir. Araştırmanın evrenini Doğu Anadolu da bulunan bir il merkezindeki üniversitede okuyan 1. ve 4. sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturmuştur (N=162). Araştırmada kullanılan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Formun ilk kısmında; sosyo demografik özellikleri araştıran sorular bulunmaktadır. İkinci kısım için; Beck Depresyon Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların BDÖ'de 13.83 ± 9.43 (Median: 12.00 Min-max: 0-49) şeklindedir. Ölçek kesme puanına göre katılımcıların %73.1 'inde depresyonun olmadığı, %26.9'unda ise depresyonun olduğu belirlenmiştir. 21 yaş ve altında olanlarda, 1. Sınıftakilerde, bölümünü kendi isteği ile seçmemiş olanlarda, bekârlarda ve giderini fazla olarak belirtenlerde BDÖ puan sıralaması daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$).

Sonuç: Sonuç olarak, araştırma kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerinin %26.9'unda depresyon belirtilerinin varlığı görülmektedir. Depresyon nedenlerine yönelik uygulamaların desteklenmesi ve rehberlik hizmetlerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, Depresyon, Hemşirelik.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to compare the depression levels of nursing students in terms of being in the 1st and 4th grades.

Material and Methods: The research is of descriptive cross-sectional type. The population of the study consisted of 1st and 4th year nursing students studying at a university in a city center in Eastern Anatolia (N=162). The questionnaire form used in the research consists of two parts. In the first part of the form, there are questions investigating the socio-demographic characteristics. The Beck Depression Inventory was used for the second part.

Results: Participants' BDI was 13.83 ± 9.43 (Median: 12.00, Min-max: 0-49). According to the scale cut-off score, it was determined that 73.1% of the participants did not have depression, and 26.9% had depression. The BDI score ranking was found to be higher in those aged 21 and below, who were in the 1st year, in those who did not choose their department voluntarily, in singles, and in those who stated that their expenses were high ($p < 0.05$).

Conclusion: As a result, 26.9% of the nursing students included in the study had depression symptoms. It is recommended to support practices for the causes of depression and to increase guidance services.

Keywords: Student, Depression, Nursing.

GİRİŞ

Depresyon, sürekli bir üzüntü ve ilgi kaybına neden olan bir duygu durum bozukluğudur. Bu kişilerde düşünme, konuşma gibi fizyolojik işlerde yavaşlama, halsizlik, isteksizlik, kendini değersiz hissetme gibi ruhsal belirtiler görülebilir (1). Dünya Sağlık Örgütü depresyonu küresel

bir kriz olarak ifade ederken, Avrupa'da ruhsal bozukluklara bağlı gelişen hastalıkların %20'sinin depresyondan kaynaklandığını belirtmiştir (2). Depresyon hem dünyada, hem de ülkemizde önemli bir toplum sağlığı sorunudur (3).

Üniversite eğitimi, kişinin yaşamında pek çok değişikliklere neden olmaktadır. Alışılmış koşulların değişmesinin yanı sıra hemşirelik eğitimi alıyor olmanın da ek yükleri bulunmaktadır. Bu yüklerden bazıları, bulaşıcı hastalıklara maruz kalmak, yoğun klinik uygulamalar yapmak, terminal dönemdeki hastaya bakım vermek ve bu dönemde ölüme tanık olmak, eğitim hayatı boyunca sağlık profesyoneli ve/veya akademik personel ile iletişim problemleri şeklinde sıralanabilir. Üniversite gençleri arasında yapılan

1-Doçent, Gaziantep Islamic Science and Technology University, Faculty of Medicine, Department of Public Health, Gaziantep / Turkey E-posta: aliayedemirok@yahoo.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4326-0000>

2-Doçent, Giresun University, Faculty of Health Sciences, Department Midwifery, Giresun/ Turkey
E-posta: caglayigitbas@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3789-1156>

3-Hemşire, Bingöl University, Faculty of Health Sciences, Dept. of Nursing, Bingöl/ Turkey E-posta: twilight1909@hotmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9537-4272>

Gönderim Tarihi: 15.10.2021 - Kabul Tarihi: 05.07.2023

araştırmalarda, depresyonun gençlerin sağlığını olumsuz etkileyen en önemli sorunlardan biri olduğu belirtilmektedir (4,5). Üniversite öğrencilerinin yaşadığı biyopsikososyal süreçlerin çok iyi bilinmesi depresyonla baş etmede önemli bir noktadır (6). Öğrencilerin kendi gelişimleri ve çevrelerinde olup bitenler dışında, sağlıklı ve hasta bireyin bakımı, sağlık bakım sisteminin güçlükleri de hemşirelik öğrencileri üzerinde stres oluşturmaktadır. Stres oluşturan negatif yaşam olayları, depresyon varlığının ortaya çıkmasına neden olabilir (5).

Bu araştırmanın öncelikli amacı ise; hemşirelik öğrencilerindeki depresyonu 1. ve 4. Sınıf olma açısından karşılaştırmaktır. Ayrıca sosyodemografik nitelikli bazı değişkenlerin hemşirelik öğrencilerindeki depresyon durumunda fark oluşturup oluşturmadığını belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırma nicel yöntemdedir ve tanımlayıcı kesitsel tip kullanılmıştır. Araştırmanın yürütülebilmesi için Etik Kurul (Etik Kurul No: 03/02/2020-E.2792) izni alınmıştır. Ayrıca katılımcılara bilgilendirilmiş onam formları aracılığıyla Helsinki Kriterleri kapsamındaki açıklamalar yazılı olarak açıklanmıştır. Araştırmanın evrenini Doğu Anadolu da bulunan bir il merkezindeki üniversitede okuyan 1. ve 4. sınıf hemşirelik öğrencileri oluşturdu (N=162). Araştırma için örneklem hesaplaması yapılmamış katılımcıların tamamı araştırmaya dâhil edilmiştir (Cevaplılık oranı: %80,2 olmuştur). Araştırmanın verileri 08-26 Şubat 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Bias riskini azaltmak için veriler öğrencilerin derslerine girmeyen araştırmacı tarafından toplanmış, analiz ve yazımlar ise diğer iki araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Formun ilk kısmında sosyodemografik özellikleri araştıran sorular (yaş, cinsiyet, medeni durum vb) bulunmaktadır. Bu kısımdaki sorular araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır. İkinci kısım için Beck Depresyon Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturmuştur.

Araştırmanın hipotezi; katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin depresyonları üzerinde fark oluşturup oluşturmadığını tespit etmeye yöneliktir.

Araştırma için; tek bir üniversitedeki öğrencilerin seçilmiş olması, bu üniversitenin yalnızca kamu üniversitesi olmuş olması, veri toplama yöntemi olarak yalnızca anket formunun kullanılmış olması, verilerin bir kereye mahsus olarak elde edilmiş (tekrarlayan ölçümlerin yapılmamış olması) olması, soruların yanıtlarının öz bildirimlere göre elde edilmiş olması ve veri toplamada yalnızca nicel yöntemin kullanılmış olması bu araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmuştur.

Beck Depresyon Ölçeği: Beck tarafından 1961’de geliştirilmiş olan ve Türkiye’de geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Teğin (1980) ve Hisli (1988) tarafından yapılan Beck Depresyon Ölçeği kararsızlık, karamsarlık, doyum almama, başarısızlık ve suçluluk duyguları, yorgunluk, huzursuzluk, iştah azalması veya artması, sosyal çekilme, uyku bozukluğu gibi depresif belirtilere ilişkin maddelerden oluşmaktadır. Sağlıklı ve psikiyatrik hastalara uygulanan, aynı zamanda kendini değerlendirme ölçeğidir. Amacı ise, depresyon yönünden riski belirleyip, depresif belirtilerin düzeyi ile şiddet değişimini ölçmektir. Bu form toplam 21 kendini değerlendirme ölçeğini içeren, dörtlü Likert tipi ölçüm sağlamaktadır. Her madde 0-3 arasında giderek artan bir düzende puan alır ve toplam puan bu maddelerden alınan puanların toplanmasıyla elde edilir. Toplamda oluşan puanın yüksek olması, depresyon şiddetinin yüksekliğini göstermektedir.

Araştırma sonucu elde edilen veriler, SPSS-22 programı ile değerlendirilmiş olup, hata kontrolleri, tabloları ve istatistiksel analizleri yapılmıştır. İstatistiksel değerlendirmelerde sayı ve yüzde, değerleriyle sıra ortalamaları verilmiştir. Normallik analizleri öncesinde kayıp veri ve uç değer ayıklamaları yapılmıştır. Daha sonrasında normal dağılıma uygunluk açısından histogram çizimleri yapılmış olup, skewness ve kurtosis değerlerine bakılmış, ayrıca Kolmogorov-Smirnov analizleri yapılmıştır. Verilerin normal dağılım göstermemesi üzerine

logaritmik dönüşümler de uygulanmıştır. Ölçek puanının normal dağılıma uymadığı görülmüştür. Bu sebeple araştırmada non parametrik testler [Mann Whitney U (MWU) ve Kruskal Wallis (KW)] kullanılmıştır. Ayrıca ki-kare ve lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Tanımlayıcı değişkenler ve ölçek puanları arasındaki ilişki içinse, spearman corelation analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 17.23 ± 0.6 'dır (Median: 17.00, Min: 16, Max: 19). Hanedeki kişi sayısı ortalaması 5.42 ± 1.55 'dir (Median: 5.00, Min: 1, Max: 12). Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri tablo 1'de gösterilmiştir. Günde içilen sigara sayısı ortalaması 4.38 ± 6.92 (Min: 1, Max: 25) tane olup kaç yıldır sigara kullanıldığının ortalaması ise 5.94 ± 2.73 (Median: 6.50, Min: 2, Max: 10) yıldır. Kronik hastalığa sahip olanların kaç yıldır hasta olduklarının ortalaması ise 3.50 ± 1.06 (Median: 1.00, Min: 2, Max: 5) yıl şeklindedir.

Katılımcıların Beck Depresyon Ölçeğine (BDÖ) göre aldıkları puan ortalama $13,83 \pm 9,43$ olarak bulunmuştur (Median 12.00; Min-Max: 0-49). Ölçek kesme puanına göre katılımcıların %73.1'inde depresyonun olmadığı, %26.9'unda ise olduğu belirlenmiştir.

21 yaş ve altında olanlarda, 1. Sınıftakilerde, bölümünü kendi isteği ile seçmemiş olanlarda, bekarlarda, giderini fazla olarak belirtenlerde BDÖ puan sıralaması daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 3'de görüldüğü üzere; katılımcının sınıfı ve bölümünü kendi isteği ile seçmiş olma değişkenlerinin her biri birbirinden bağımsız olacak şekilde etkili olarak bulunmuştur ($p < 0.05$). Bir birimlik artış düzeyinde depresyon olması açısından; 1. sınıf olmak 0.19 kat, bölümünü kendi isteğini seçmemiş olmak 3.462 kat etkili bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri (N = 130), Gaziantep 2020

Değişken	Özellik	Sayı	%
Yaş	21 yaş altı	90	69.2
	22 yaş ve üstü	40	30.8
Cinsiyet	Erkek	38	29.2
	Kadın	92	70.8
Sınıfı	1. Sınıf	65	50.0
	4. Sınıf	65	50.0
Bölümünü kendi isteği ile seçmiş olma	Evet	85	65.4
	Hayır	45	34.6
Medeni durum	Evli	3	2.3
	Bekar	127	97.7
Aile tipi	Çekirdek	103	79.2
	Geniş	26	20.0
	Parçalanmış	1	0.8
Yaşamının çoğunun geçtiği bölge	Kırsal alan	38	29.2
	Kentsel alan	92	70.8
Şu anda çalışma durumu	Çalışmıyor	123	94.6
	Çalışıyor	7	5.4
Anne eğitim düzeyi	Okuryazar	64	49.2
	İlkokul mezunu	49	37.7
	Ortaokul mezunu	10	7.7
	Lise mezunu	4	3.1
	Üniversite ve üstü	3	2.3
Baba eğitim düzeyi	Okuryazar	18	13.8
	İlkokul mezunu	46	35.4
	Ortaokul mezunu	27	20.8
	Lise mezunu	25	19.2
	Üniversite ve üstü	14	10.8
Gelir düzeyi algısı	Geliri fazla	2	1.5
	Gideri fazla	49	37.7
	Gelir gider eşit	79	60.8
Sigara alışkanlığı	Yok	109	83.8
	Var	21	16.2
Alkol alışkanlığı	Yok	128	98.5
	Var	2	1.5
Kronik hastalık	Yok	122	93.8
	Var	8	6.2

Tablo 2. Katılımcıların Depresyon Durumlarının Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı (N = 130) , Gaziantep 2020

Değişken	Özellik	n	BDÖ Mean Rank	Test değeri
Yaş	21 yaş ve altı	90	69.87	U = 1407.00 p = 0.047
	22 yaş ve üstü	40	55.68	
Cinsiyet	Erkek	38	65.25	U = 1738.50 p = 0.961
	Kadın	92	65.60	
Sınıfı	1. Sınıf	65	78.33	U = 1291.50 p = 0.001
	4. Sınıf	65	52.87	
Bölümünü kendi isteği ile seçmiş olma	Evet	85	58.49	U = 1317.00 p = 0.004
	Hayır	45	78.73	
Medeni durum	Evli	3	20.17	U = 54.50 p = 0.029
	Bekar	127	65.57	
Aile tipi	Çekirdek	103	65.79	KW = 1.783 p = 0.410
	Geniş	26	66.29	
	Parçalanmış	1	15.50	
Yaşamının çoğunun geçtiği bölge	Kırsal alan	38	64.86	U = 1723.50 p = 0.900
	Kentsel alan	92	65.77	
Şu anda çalışma durumu	Çalışmıyor	123	65.96	U = 373.50 p = 0.556
	Çalışıyor	7	57.36	
Anne eğitim düzeyi	Okuryazar	64	56.23	KW = 8.059 p = 0.089
	İlkokul mezunu	49	73.51	
	Ortaokul mezunu	10	73.65	
	Lise mezunu	4	85.50	
	Üniversite ve üstü	3	78.50	
Baba eğitim düzeyi	Okuryazar	18	51.69	KW = 4.206 p = 0.379
	İlkokul mezunu	46	68.26	
	Ortaokul mezunu	27	62.50	
	Lise mezunu	25	67.14	
	Üniversite ve üstü	14	77.04	
Gelir düzeyi algısı	Geliri fazla	2	41.75	KW = 6.097 p = 0.047
	Gideri fazla	49	75.58	
	Gelir gider eşit	79	59.85	
Sigara alışkanlığı	Yok	109	64.46	U = 1031.50 p = 0.474
	Var	21	70.88	
Alkol alışkanlığı	Yok	128	65.63	U = 111.50 p = 0.761
	Var	2	57.25	
Kronik hastalık	Yok	122	65.68	U = 466.50 p = 0.835
	Var	8	62.81	

Tablo 3. Katılımcıların depresyon durumlarında etkili faktörler, Gaziantep 2020

Değişken		β	p	OR	%95 GA
Cinsiyet	Erkek			1.00	
	Kadın	-0.299	0.586	0.741	0.253-2.177
Sınıfı	1. Sınıf			1.00	
	4. Sınıf	-1.661	0.001	0.190	0.071-0.511
Bölümünü kendi isteği ile seçmiş olma	Evet			1.00	
	Hayır	1.242	0.008	3.462	1.380-8.684
Gelir düzeyi algısı	Geliri fazla			1.00	
	Gideri fazla	20.220	0.150	604690950.5	0.000-
	Gelir gider eşit	19.308	0.999	242905572.0	0.000-
Sigara alışkanlığı	Yok			1.00	
	Var	-0.128	0.857	0.880	0.220-3.516

*Nagelkerke R Square: 0.290, Omnibus Test of Model Coefficients $p=0.001$

Tablo 4. Katılımcıların yaşları ile depresyon durumları arasındaki ilişki (N = 130) , Gaziantep 2020

		BDÖ
Yaş	Rho	0.224*
	p	0.010

*Spearman correlation analysis *.05 düzeyinde anlamlı

Tablo 4’de görüldüğü üzere katılımcıların yaşları ile depresyon puanları arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur.

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerindeki depresyonu 1. ve 4. Sınıf olma açısından karşılaştırmayı amaçladığımız bu çalışmada; araştırmadaki öğrencilerin yaş ortalaması 17.23 ± 0.6 ’dır (Median: 17.00, Min: 16, Max: 19).

Üniversite öğrencilerinde, depresyon sık görülen bir psikiyatrik rahatsızlık olup, yaşam kalitesine ve üretime olumsuz etkileri oluşturması sebebiyle bir halk sağlığı sorunu teşkil etmektedir (7,8). Üniversite eğitimi görülen dönemde öğrencilere özgü gerek duygusal gerek toplumsal özellikler sebebiyle depresyon görülme sıklığının yüksek olduğu belirtilmektedir (9). Yapılan bazı çalışmalarda, depresyonun üniversite öğrencilerinin yaşadığı ruh sağlığı sorunlarının başında geldiğini göstermektedir (10,11). Bizim çalışmamızda, katılımcıların BDÖ’de 13.83 ± 9.43 (Median: 12.00 Min-max: 0-49) şeklindedir. Ölçek kesme puanına göre katılımcıların %73.1’inde depresyonun olmadığı, %26.9’unda ise depresyon belirtilerinin olduğu belirlenmiştir.

Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde yapılan çalışmalarda; depresyon sıklığının Hür ve ark. (12) çalışmasında %25, Devenci ve ark. (13) çalışmasında ise, %18.3, olarak belirtilmiştir. Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) kullanılan benzer bir çalışmada da ise, depresif belirti görülme oranı %25,4 olarak bulunmuştur (14). Çalışmamızın sonuçları literatürle uyumludur.

Depresyonu; biyolojik ve genetik etkenler, yaş, cinsiyet, medeni durum, kültür, sosyoekonomik düzey, stres, kişilik özellikleri, çalışma durumu, alkol ve madde kullanımı ile fiziksel hastalıklar değişkenleri etkilemektedir (15,16). Bu çalışmada, öğrenciler arasında 21 yaş ve altında olanlarda ve bekârlarda BDÖ puan sıralaması daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Bireylerin depresyon düzeylerinin yaşlarına göre değişmediğini gösteren çalışmalar mevcutken (17,18), yaş arttıkça depresyon düzeyinin arttığını bildiren çalışmalar da mevcuttur (19,20). Ayrıca bu çalışmada kız ve erkek öğrenciler arasında BDÖ puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bu bulgu literatürle uyum göstermektedir (13,15,21).

Bu araştırmada; katılımcılar arasında bölümünü kendi isteği ile seçmemiş olanlarda BDÖ puan sıralaması daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Deveci ve ark. öğrencilerde yaptıkları çalışmada okulunu ve bölümünü isteyerek tercih eden bireylerle, istemeden gelen bireylere oranla depresyon puan ortalaması daha düşük bulunmuştur (13). Öğrencilerin üniversitedeki kazandığı bölüme isteyerek gelmeleri önemli bir kriterdir. Kendi isteği doğrultusunda bölüme gelen öğrenciler daha fazla doyum sağlayacak ve bunun sonucunda derslerinde daha başarılı olacaktır. Böylece depresyonun oluşma ve gelişme riski de azalacaktır.

Bu çalışmada, hemşirelik öğrencileri arasında giderini fazla olarak belirtenlerde BDÖ puan sıralaması daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Erözkan (11) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ekonomik durum iyileştikçe öğrencinin depresyon puanlarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başka bir çalışmada ise, sosyo-ekonomik düzeyini düşük olarak belirten öğrencilerde depresif belirti sıklığının arttığı saptanmıştır (22). Bu sonuçlar ekonomik durumu kötü olan bireylerde depresyon belirtilerinin daha sık görüleceğini desteklerken; ekonomik durum ile depresif belirti görülmesi arasında fark olmadığı sonucuna varılan çalışmalar da mevcuttur (13, 23).

Bu çalışmada; hemşirelik öğrencilerindeki depresyonu 1. ve 4. Sınıf olma açısından karşılaştırmayı hedeflenmiştir. Üniversite veya daha spesifik olarak sağlık alanlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerde yapılan çalışmalara bakıldığında genelde bütün sınıfları içerecek şekilde çalışmaları yapıldığını görülmektedir. Bu çalışma ile, ise; hemşirelik öğrencilerinin 1. ve 4. sınıfları yani bir başka deyişle, hemşirelik öğrencilerinden ilk ve son yıllarda eğitim gören öğrencilerdeki farklılığı saptamak amaçlanmıştır. Bu anlamda yapılan çalışmalardan daha farklı bir bakış açısıyla bu çalışmada literatüre bu anlamda katkı sağlandığı söylenebilir. Buna göre; bu çalışmada yer alan hemşirelik öğrencilerinden 1. Sınıftakilerde BDÖ puan sıralaması 4. Sınıftakilere kıyasla daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$). Ulaş ve ark. (24) üniversite öğrencileriyle

yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin sınıflarıyla, depresyon puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yine başka bir çalışmada, Tıp fakültesinde bulunan ve eğitim görmekte olan birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin sınıflara göre incelenmesinde anlamlı bir fark bulunmamıştır (25). Deveci ve ark.(13) öğrenciler ile yaptıkları çalışmalarında ise, birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin depresyon puan ortalamalarının, diğer sınıflara oranla daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bulguların aksine literatürde üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyleri yükseldikçe, depresyon puanlarının da arttığını gösteren çalışmalar mevcuttur (7,26).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak, araştırma kapsamına alınan hemşirelik öğrencilerinin %26.9'unda depresyon belirtilerinin varlığı görülmektedir. BDÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunan değişkenlere bakıldığında; 21 yaş ve altında olanlar, 1. Sınıftakiler, bölümünü kendi isteği ile seçmemiş olanlar, bekârlar ve giderini fazla olarak belirten öğrencilerdir. İleride hemşire olarak mesleğini yapacak olan hemşirelik öğrencilerine yönelik konuyla ilgili gerekli yaklaşımlar sağlanmalı aynı zamanda etkileyen faktörlere ait sonuçlar her yönüyle değerlendirilmelidir. İlaveten, depresyon sebeplerine yönelik uygulamaların desteklenmesi ile rehberlik hizmetlerinin artırılması önerilmektedir. Öğrencilerin yaşam, sosyal yapı ve sağlık özelliklerindeki olumlu değişimler ve yaklaşımlar ruhsal yapılarına da olumlu katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Liman T. Kronik hastalığı olan ergenlerin hastalığı algılamaları ile anksiyete ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2011.
2. Spinney L. European Brain Policy Forum 2009: depression and the european society. Eur Psychiatry. 2009;24:550-551.
3. Basogul C, Buldukoglu K. Psychosocial interventions in depressive disorders. Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Curr Approaches Psychiatry. 2015;7(1):1-15.
4. Softa HK, Kaya S. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin depresyon düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi.

Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2013;2(2): 214-29.

5. Tezel A, Arslan S, Topal M, Aydoğan Ö, Koç Ç, Şenlik M. Hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri ve depresyon düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*. 2009; 12(4): 1-10.

6. Selvi Y, Özdemir PG, Özdemir O, Aydın A, Beşiroğlu L. Sağlık çalışanlarında vardiyalı çalışma sisteminin sebep olduğu genel ruhsal belirtiler ve yaşam kalitesi üzerine etkisi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*. 2010; 23(4): 238-43.

7. Özdel L, Bostancı M, Özdel O, Oğuzhanoglu NK. The relationship with sociodemographic characteristics and depressive symptoms in university students. *Anatolian Journal of Psychiatry*. 2002; 3(3):155-61.

8. Derenne JL, Beresin EV. Body Image, Media, and Eating Disorders. *Academic Psychiatry*. 2006; 30: 257-61.

9. İskender H, Dokumacıoğlu E, Kanbay Y, Kılıç N, Üniversite Öğrencilerinde Sağlıklı Yaşam ve Depresyon Puan Düzeyleri ile İlgili Faktörlerin Belirlenmesi. *ACU Sağlık Bil Derg*. 2018; 9(4):414-23.

10. Deniz ME, Sümer AS. Farklı Özanlayış Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Anksiyete ve Stresin Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*. 2010;35(158): 115-127.

11. Erözkan A. Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası Duyarlılık ve Depresyon Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*. 2005;14:129-155.

12. Hür SD, Andsoy II, Şahin AO, Kayhan M, Sefa E, Zünbül N ve ark. Karabük Üniversitesi sağlık yüksekokulu öğrencilerinde depresif belirtiler. *Journal of Psychiatric Nursing*. 2014;5(2):72-6.

13. Deveci SE, Ulutaşdemir N. Bir Sağlık Yüksekokulunda öğrencilerde depresyon belirtilerinin görülme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi*. 2013; 18(2): 98-102.

14. Aylaz R, Kaya B, Dere N, Karaca Z, Bal Y. Sağlık Yüksekokulu Öğrencileri Arasında Depresyon Sıklığı ve İlişkili Etmenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2007;8:46-51.

15. Pınar ŞE, Havva T. Depresyon Tanılı Birey ve Hemşirelik Yaklaşımı. *Journal of Psychiatric Nursing*. 2012;3(2): 86-91.

16. Kulaksızoğlu A. Ergenlikte nevrotik bozukluklar ve ruh sağlığı. *Kulaksızoğlu A, editör. Ergenlik Psikolojisi*. 13. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi; 2011. s. 235-48.

17. Şahin NH, Batugün AD, Koç V. Kişilerarası tarz, kendilik algısı, öfke ve depresyon. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 2011;22(1):17-25.

18. Otacıoğlu SG. Müzik Öğretmenlerinin Sosyotropik ve Otonomik Kişilik Özellikleri ile Depresyon Düzeyleri Üzerine İlişkisel Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2008;9(1):35-50.

19. Bingöl G, Demir A, Karabek R, Kepenek B, Yıldırım N, Kaytaş G. Bazı Değişkenler Açısından 65 Yaş Üstü Bireylerin Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi. *Göztepe Tıp Dergisi*. 2010;25(4):169-176.

20. Yiğit R. İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Depresyon ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya*; 2008.

21. Kutlu R, Çivi S, Şahinli AS. The Frequency of Depression and Smoking Habit among the Medical Students. *TAF Prev Med Bull*. 2009;8(6):489-496.

22. Softa HK, Kaya S. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin depresyon düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2013;2(2): 214-229.

23. Yelkenci İ. Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin depresyon ile anksiyete düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Master's Thesis. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. 2013.

24. Ulaş B, Tatlıbadem B, Nazik F, Sönmez M, Uncu F. Üniversite Öğrencilerinde Depresyon Sıklığı ve İlişkili Etmenler. *CBU-SBED*. 2015;2(3):71-5.

25. Marakoğlu K, Çivi S, Şahsıvar Ş, Özdemir S. Tıp Fakültesi Birinci ve İkinci Sınıf Öğrencilerinde Sigara İçme Durumu ve Depresyon Yaygınlığı Arasındaki İlişki. *Bağımlılık Dergisi*. 2006;7(3):129-134.

26. Temel E, Bahar A, Çuhadar D. Öğrenci Hemşirelerin Stresle Baş Etme Tarzları ve Depresyon Düzeylerinin Belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2007;2(5):106-118.